

Junimea si "Convorbirile Literare"

Contributia lui Titu Maiorescu la Dezvoltarea Culturii si Literaturii Romane.

Evolutia literaturii romane a cunoscut mai multe etape de dezvoltare: cea a literaturii populare, a literaturii vechi, epoca marilor cronicari, perioada iluminista si a scolii Ardelene, cea a generatiei pasoptiste, etapa Junimii, apoi literatura interbelica si, in sfarsit, cea contemporana.

Aceasta impartire este de natura didactica, avand drept scop o mai limpede prezentare a culturii romanesti ca un fenomen unitar si ascendent, precum si a interferentei dintre diferite miscari culturale, curente literare si reviste, cu un mare prestigiu in diferite perioade, asa cum au fost si Junimea si Convorbiri literare.

" Maiorescu are in toate vocatia inceputului: la Institutul Prepa-randal, la Universitate, in Parlament. Este si spiritul in care va scrie Criticele: propunand principiile ortografiei, ale poeziei, ale criticii literare, ale dreptului, ale culturii... El n-a renuntat la poezie, la filoso-fia originala pentru o modesta activitate culturala: a renuntat la a compune poezii spre a putea descoperi poezia, la a scrie carti spre a putea crea Cultura... Maiorescu a scris putin; scopul lui a fost de a anunta elementele - apa, aerul, focul, pamantul - din care se naste lumea. El n-a facut critica (poezie, filosofie), in intelesul nostru de astazi: a creat critica ".

Nicolae Manolescu

Personalitatea culturala critica cea mai complexa, mai indrazneata si mai bine documentata, in cadrul acesteia, ramane Titu Maiorescu. Venind in campul artelor romanesti in cea de-a doua jumatate a secolului al XIX-lea si inceputul celui de-al XX-lea, dupa ce literatura romana cunoscuse deja o perioada de formare, diversificare, fixare si inflorire, datorate grupului de entuziasti scriitori patrioti, cunoscuti sub denumirea de generatia pasoptista, Titu Maiorescu ridica dintr-o data atat exigentele de apreciere si selectie ale initiatilor, cat si gustul artistic al marelui public cititor, pretinzand promovarea unei literaturi competente, bazata pe talent si cultura, o critica literara obiectiva, pornind de la stabilirea cu anticipatie a unor criterii logice, estetice si stiintifice, pe baza carora sa ne putem pronunta asupra unei opere artistice, o permanenta promovare a talentelor autentice, avand drept criterii de selectie nu numai tematica, ci si gustul artistic, moralitatea si maiestria profesionala, cultura generala si perspectiva fiecarui scriitor in parte.

Pe cat posibil, obiectiv si impartial, atras tot mai putin de criterii politice, ori de prietenie, tot mai corect cu sine insusi si cu partenerii sai din marea familie a junimistilor, vizand cu preponderenta perspectiva imediata si viitorul, deschiderea noastra culturala spre universalitate, Titu Maiorescu s-a afirmat ca un critic literar de mare prestigiu, un glas grav si autoritar, pe care il asculti fara sovaire, recunoscandu-i suprematia din toate punctele de vedere, de aprecierile caruia vei tine seama in intreaga ta activitate creatoare.

Faptul ca primii patrii mari clasici ai literaturii romane - Mihai Eminescu, Ion Creanga, Ioan Siavici si I. L. Caragiale - adica geniul creator de neintrecut, geniul popular de neegalat, povestitorul

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

ardelean de mare talent si dramaturgul neajuns pana astazi - au fost descoperiti, promovati si sustinuti de Titu Maiorescu, de-a lungul intregii lor vieti, confirma practic valabilitatea selectiei teoretice si valorice efectuate de critic.

Vorbind despre el, amintim de Junimea, alaturi de critic, asezandu-i cu onoare pe: Vasile Pogor, Petre P. Carp, Teodor Rosetti si Iacob Negruzzi, cu sprijinul carora Titu Maiorescu a infiintat la Iasi, in anul 1863, asociatia culturala Junimea, iar in 1867 au editat revista Convorbiri literare, in paginile careia, alaturi de numele clasicilor deja amintiti, au mai fost sustinuti si promovati poeti ca: Vasile Alecsandri, Samson Bodnarescu, Veronica Miele, Anton Naum, Nicolae Beldiceanu; prozatori cum sunt: Iacob Negruzzi, Nicu Gane, Miron Pompiliu; istoricul A. D. Xenopol; memorialistul Gh. Panu; lingvistul Al. Lambrior, filosoful Vasile Conta - pentru a-i aminti doar pe cativa dintre cei mai cunoscuti, care s-au imbarcat cu entuziasm si au calatorit spre inceputurile veacului al XX-lea romanesc, in aceasta corabie de lumina care se numea Convorbiri literare - publicatia cea mai de prestigiu si cu o longevitate nemaiintalnita in cultura romaneasca, tinand cont ca, dupa o intrerupere justificata, ea a fost reluata si continua sa apara si in prezent la Iasi.

O generatie ilustra, de valori inegale, dar splendida ca generatie, cultura si conceptie, care s-a impus pentru totdeauna in literatura romana. O generatie care - desi de formatie aristocratica si cu rafinate gusturi filo-germanice - si-a indreptat cu atentie si rabdare intreaga activitate spre luminarea maselor populare, prin cultivarea unei literaturi estetice si morale, raspandirea in randurile cititorilor a spiritului critic obiectiv, incurajarea creatiilor literare nationale, sustinerea independentei intelectuale si culturale a poporului roman, a originalitatii artistice si stiintifice romanesti, formarea, impunerea si sprijinirea unor autentice valori, educarea publicului in vederea intelegerii si receptarii corecte a actului cultural si a operelor statornice, lupta pentru introducerea alfabetului latin, a scrierii fonetice si unificarea limbii tuturor romanilor, indiferent in ce provincie locuiesc.

Acele minunate prelectiuni populare au fost primele manifestari de masa in directiile amintite, organizate pe diferite teme, in cicluri sistematice, tinute intr-o forma ingrijita, academica, dar accesibila, avand ca efect trezirea interesului pentru cultura a publicului larg, imbinand esteticul cu moralitatea si rafinamentul. In randurile Junimii, aceste iesiri publice au avut un efect de autocenzurare, de cultivare continua, de schimbari de idei si opinii, de promovare a unei elegante a gandirii si a limbajului.

In anul 1860, alfabetul chirilic a fost inlocuit cu cel latin, iar Titu Maiorescu scoate brosură Despre scrierea limbii romane, sustinand cu argumente stiintifice lupta pentru unificarea limbii literare, in conformitate cu traditiile noastre culturale de veacuri, apartinand prin origine de limbile romanice. In aceasta directie, Titu Maiorescu sustine cateva idei de baza, imbratisate imediat de junimisti si raspandite de majoritatea oamenilor de cultura, prin care este respins alfabetul chirilic, strain de structura fireasca a limbii noastre, prin folosirea literelor latine corespunzatoare fonetismului romanesc. Ne amintim ca ideea latinitatii limbii si poporului nostru fusese sustinuta inca de cronicari, dar mai mult cu argumente afective, apoi de Dimitrie Cantemir si Ion Heliade Radulescu, de reprezentantii scolii Ardelene, desi cativa dintre acestia popularizau scrierea etimologica si

excluderea din limba a elementelor nelatine, ceea ce, fireste, erau niste exagerari, propunand inregistrarea modificarilor istorice ale cuvintelor, dupa modelul limbii franceze. In cazul limbii romane, la nivelul de cultura din acea perioada, aceste modificari ar fi fost greu insusite chiar de catre stiutorii de carte si de cei cu o pregatire rudimentara.

Conducandu-se nu numai dupa bunul sau gust lingvistic, ci si dupa anumite legi de evolutie a limbii, Titu Maiorescu polemizeaza cu etimologii, declarandu-se adeptul scrierii fonologice, adica dupa cum auzim, mai usoara si mai fireasca pentru poporul roman.

Mergand in aceeasi directie si neexagerand in nici un fel, el se arata adeptul imbogatirii vocabularului cu neologisme romanice, mai usor adaptabile fonetic si semantic la cultura noastra. In articolul Neologismele, publicat in 1881, Titu Maiorescu se pronunta impotriva calchierii lingvistice, adica a traducerii identice a unor expresii neologice, acestea ducand la denaturarea limbii, el aratand ca e mult mai usor sa se imprumute un cuvint potrivit din cadrul familiilor romanice. Dovada justetii ideilor sustinute de Titu Maiorescu este ca, intre anii 1880 si 1881, Academia Romana aproba, rand pe rand, regulile ortografice propuse de el.

O alta directie promovata de Convorbirile literare se refera la interesul pentru literatura autohtona, continuand astfel o mai veche cerinta, din Programul Daciei literare, a lui Mihail Kogalniceanu, dar promovand-o intr-un mod complex si modern, conform unei afirmatii a lui Titu Maiorescu: "Puterile unui popor, fie morale fie materiale, au in orice moment dat o cantitate marginita.

Averea nationala a romanilor are astazi o cifra fixa, energia lor intelectuala se afla asemenea intr-o catime fixata. Nu te poti juca nepedepsit cu aceasta suma a puterilor, cu capitalul intreprinderii de cultura intr-un popor... Ai un singur bloc de marmura: daca il intrebuintezi pentru o figura caricata de unde sa mai poti scoate o Minerva?"

Sustinerea acestor idei se face in mod permanent, printr-o suita de articole cu caracter teoretic sau de introducere in problemele estetice, asa cum ar fi: O cercetare critica asupra poeziei romane de la 1867 si Comediile domnului I. L. Caragiale, publicat in 1875. In primul dintre ele, criticul isi alege cateva modele dintre creatiile contemporanilor, pentru a-si sustine cu argumente practice ideile teoretice. Lucrarea avea doua parti: "conditia materiala" a poeziei si "conditia sa sociala", facand astfel pentru prima data distinctia dintre forma si fond, afirmand ca ,frumosul este ideea manifestata in materie sensibila".

In Comediile d-lui I. L. Caragiale ii combate pe aceia care respingeau piesele marelui dramaturg, pe motivul ca ar fi imorale si ar aduce prejudicii poporului roman. Titu Maiorescu sustine ca orice arta adevarata are o functie educativa si moralizatoare, chiar atunci cand prezinta personaje negative.

Pentru a fixa insa mai bine locul Junimii in cultura romana, ca o continuare fireasca, dar la un nivel superior, a ideilor sustinute de pasoptisti, vom porni de la articolul lui Titu Maiorescu: Directia noua

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

in poezia si proza romana, publicat in 1877, in care autorul analizeaza prin comparatie doi scriitori de mare prestigiu in cultura noastra, dar inegali ca raspandire si valoare: Vasile Alecsandri, glorificat pentru pastelurile lui, de unde se desprinde o "conceptie naturala si un aer racoritor de putere si sanatate sufleteasca", criticul numindu-l pe bardul de la Mircesti "cap al poeziei noastre in generatia trecuta" si Mihai Eminescu, desi nu publicase pana atunci decat cinci poezii, in Convorbiri literare - deci un nume putin cunoscut, dar reprezentand viitorul literaturii noastre nationale, pe care Titu Maiorescu il numeste "om al timpului modern, deocamdata blazat in cuget, iubitor de antiteze cam exagerate, reflexiv mai peste marginile iertate... dar, in fine, poet, poet in toata puterea cuvantului".

Cei doi scriitori analizati reprezinta doua generatii diferite, dupa cum lasa sa se subintealega si Titu Maiorescu, dar si doua timpuri: trecutul si viitorul. Bardul de la Mircesti, numit chiar de Mihai Eminescu "rege al poeziei, vecinic tanar si fericit", este reprezentantul ilustru al generatiei pasoptiste, pe cand Luceafarul poeziei romanesti va deveni reprezentantul genial al junimistilor.

Prin ce se aseamana si prin ce se deosebesc cele doua miscari culturale romanesti?

Se aseamana prin dorinta sincera de promovare a unei literaturi autentice si autohtone, prin valorificarea unor elemente din trecutul nostru istoric si din folclor, prin promovarea originalitatii si a unui gust critic adecvat.

Dar se deosebesc prin formatia culturala diferita: in timp ce scriitorii generatiei pasoptiste se adapasera la ivoarele de lumina ale Parisului, iar ca ideologie imbratisasera ideile revolutiei burghezo-democratice, devenind romantici si entuziasti, junimistii sunt formati la scoala literara si filosofica germana, cunosc filosofia greaca si indiana, promoveaza ideile lui Schopenhauer si Kant si au privirile indreptate spre viitor, nu spre trecut - ca si cei dinaintea lor.

Generatia pasoptista ramane pana la sfarsit o generatie de tineri deceptionati de faptul ca revolutia burghezo-democratica fusese inabusita in toate trei principatele romane, de aceea cultivarea trecutului istoric se face intotdeauna cu admiratie pentru faptele strabunilor si in defavoarea contemporanilor, pe cand la junimisti ideologia nu mai e una politica, ci filosofica, iar privirile lor sunt indreptate nu numai spre un viitor national, ci si spre unul universal.

E drept ca, in poezia Scrisoarea III, intalnim si la Eminescu o situatie asemanatoare cu cea pasoptista, dar deschiderea sa spre universalitate este mult mai mare, dovedita apoi in Scrisoarea I si Glossa.

Fata de pasoptisti, junimistii nu se apleaca numai asupra propriilor lor stari sufletesti, ori nationale, ci au o privire de ansamblu asupra lumii si vietii, asupra miscarii sociale si de idei, asupra descoperirilor cosmice, fizice, chimice, sociale.

Intre cele doua miscari culturale sta insa un semn comun, o continuitate de idealuri, chiar daca Junimea reprezinta o treapta superioara, Care duce spre realizarea unei literaturi romane moderne si a unei civilizatii autentic nationale, prin pastrarea si chiar accentuarea elementelor specifice,

racordate firesc la valorile culturii universale.

Titu Maiorescu deschide drumul unor critici de valoare ai natiunii noastre, asa cum vor fi: Garabet Ibraileanu, Eugen Lovinescu, Tudor Vianu, George Calinescu si altii, demonstrand, prin intreaga sa activitate, ca un critic literar nu trebuie sa fie un element anexat operei unui scriitor, ci un deschizator de drumuri, un teoretician si indrumator avizat, un om de cultura superioara, pe conceptia, gustul si cuvantul caruia un scriitor autentic trebuie sa se bazeze.

Ne intrebam de ce munteanul I. L. Caragiale si-a publicat primele comedii la Iasi, in Convorbiri literare? De ce ardeleanul Ioan Slavici a fost sustinut tocmai de junimisti cu o bursa de studii la Viena? De ce badita Ion Creanga, povestitorul popular de autentica vocatie, a fost invitat sa citeasca intr-un cenaclu literar format din oameni de cultura europeana, rafinati si aristocrati prin origine si studii? Pentru ca acestia reprezentau trei specii literare diferite, trei provincii romanesti, iar Titu Maiorescu a avut meritul de a-i descoperi, a manifestat incredere in ei si i-a sustinut!

Dar Luceafarul, capodopera literaturii noastre, ar fi ajuns oare la forma pe care o cunoastem fara exigenta si indemnul lui Titu Maiorescu? Pentru fericirea poporului roman, a fost dat ca "poetul nepereche" sa-si gaseasca un critic de vocatie, astfel incat Mihai Eminescu si Titu Maiorescu sa straluceasca de-a pururi, alaturi, pe bolta spiritualitatii romanesti.